

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí

je jihočeské občanské sdružení, které se zabývá především ochranou přírody a energetikou. Věnuje se jak praktické ochraně přírody, tak i účasti v rozhodovacích procesech o ochraně přírody a krajiny. Prosazuje trvale udržitelnou energetiku s důrazem na obnovitelné zdroje a úspory. Je členem Sítě ekologických poraden ČR (STEP) a jihočeské Krajské sítě environmentálních center (KRASEC).

Calla se intenzivně zabývá ochranou a obnovou pískoven a prosazuje ekologickou obnovu území narušených těžbou nerostných surovin. Systematicky pečuje o hnízdiště břehulí říčních v jižních Čechách a v poslední době rozšiřuje své aktivity také na další skupiny organismů žijící na narušovaných místech.

Specializované webové stránky o ochraně a obnově pískoven a dalších těžebních prostorů: www.calla.cz/piskovny

Podrobnější informace o břehulích a jejich ochraně naleznete v publikaci „**Břehule říční – praktické a právní aspekty ochrany v podmínkách ČR**“, kterou získáte na adrese Calla. Nebo si ji můžete stáhnout ve formátu PDF na tomto odkazu: http://www.calla.cz/data/o_prirody/ostatni/brehule.pdf

Poštovní adresa: P. O. BOX 223,
370 04 České Budějovice
Sídlo: Fráni Šrámka 35,
370 04 České Budějovice
Tel., fax, záznamník: 387 310 166
Tel.: 387 311 381
E-mail: calla@calla.cz
Internet: www.calla.cz
Číslo účtu: 3202800544/0600

Břehule říční v jižních Čechách

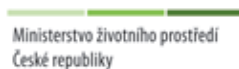

Rozšíření, ohrožení a ochrana

Břehule říční, naše nejmenší vlaštovka, se stala druhem zcela odkázaným na lidskou činnost. Její ochrana v České republice závisí na vhodné péči o těžební prostory, především aktivní i opuštěné pískovny. Jižní Čechy u nás patří k regionům s významnou hnízdní populací břehulí.

© Calla, České Budějovice 2009

Autoři textu: Petr Heneberg, Olga Dvořáková & Jiří Řehounek • Autoři fotografií: Jan Ševčík, Olga Dvořáková & Jiří Řehounek • Příprava do tisku: Olga Dvořáková & Jiří Řehounek • Grafická úprava a sazba: Lenka Pužmanová • První vydání • Tisk: Tiskárna PROTISK, s.r.o., České Budějovice • Vytiskováno na recyklovaném papíře • Náklad: 2000 kusů • Projekt byl finančně podpořen v grantovém řízení Ministerstva životního prostředí ČR. Materiál nemusí vyjadřovat stanoviska MŽP ČR. Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti.

Břehule původně hnízdily v říčních březích, které každoročně strhávaly jarní povodně. O tato hnízdiště je však připravily regulace vodních toků, proto v nich dnes najdeme pouhých 3 % jejich kolonií. Na území Jihočeského kraje dokonce pravidelná říční hnízdiště zcela chybějí. Nově vzniklé břehové nátrže navíc bývají v ČR rychle odstraňovány pracovníky příslušných povodí a jejich ochrana je problematická.

Populace břehulí říčních v Jihočeském kraji prošla po změně režimu radikální proměnou. Těžba ve většině malých pískoven skončila. Ve zbývajících těžebnách je častým problémem přílišná rychlost dobývacích prací, která nemožňuje nerušenou koexistenci druhu s postupující těžbou. Zároveň dochází ke koncentraci do několika málo zbývajících lokalit, čímž se populace druhu stává výrazně zranitelnější.

V roce 2009 proběhlo podrobné mapování hnízdicích břehulí, při němž bylo zkontrolováno nejméně 90 % lokalit na území Jihočeského kraje. Na 31 místech byly nalezeny nory břehulí, na čtyřech se však již břehule nevyskytují.

Okres	Počet obsazených lokalit v roce 2009	Počet nor
České Budějovice	4	416
Český Krumlov	0	0
Jindřichův Hradec	11	1147
Písek	2	48
Prachatice	1	12
Strakonice	6	507
Tábor	3	630

Za posledních deset let došlo ke snížení počtu hnízdišť o 55%!

Průměrná velikost kolonie na lokalitách obsazených břehulemi činila 102 nor na kolonii. Zjištěná velikost kolonií je v porovnání s průměrem ČR výrazně nižší – poslední údaj pro celou ČR hovoří o 314 norách na kolonii a setrvalém vzestupu vlivem koncentrace těžebních aktivit do stále menšího množství rozsáhlých dobývacích prostorů.

Celkový počet břehulí v jižních Čechách odhadujeme na 2070 hnízdních párů, což je asi 12–15 % české populace. Přitom ještě před deseti lety zde hnízdilo 4875 párů. Úbytek břehulí ornitologové zaznamenali i v ostatních regionech ČR a ve většině evropských zemí. Celková populace břehulí na území ČR čítá 15000–30000 hnízdních párů, nicméně počet hnízdních kolonií v posledních letech nepřesahuje 150.

V roce 1999 se téměř všechna jihočeská hnízdiště nacházela v lokalitách udržovaných aktivní těžbou. V současné době je šest z 31

hnízdišť udržováno cílenými zásahy nevládních organizací, státní správy a některých těžebních firem. Ještě více tento rozdíl vynikne, pokud místo počtu kolonií porovnáme celkový počet párů. V záměrně udržovaných stěnách totiž v roce 2009 hnízdilo 58 % jihočeských břehulí.

Údržba hnízdních stěn pro břehule má i širší význam pro ochranu přírody. Vytváří důležitý biotop využívaný desítkami druhů blanokřídých, některými brouky, pavoukovci či ropuchou zelenou. Na rozsáhlejší hnízdní kolonie břehulí jsou vázáni vzácní dravci ostřížní lesní a ve starých norách příležitostně hnízdí desítky dalších druhů ptáků.

